

Vårsvargen

Årgång 22 nr. 1. Juni 2014. Pris 30 kr.
NÅS HEMBYGDSFÖRENING

Barnens Dag (som det hette då) 1943. Vagn med "kinesfamilj" i Karnevalståget i Nås. Stående Berta Florén och Svante Skans. Bakre raden fr v Majvor Wiklund, Ingrid Olsson, Gun Olsson och Ulla Gustavsson. Främre raden fr v Maj-Britt från Finland?, Anngreth Larsson, Anja Andersson och Alice Wiklund.

Foto: Tysk Gunnar (?)

Nåsvargen

Ges ut av Nås Hembygdsförening.

Utkommer med 2 nr/år.

Lösnummer 30 kr. Prenumeration: 30 kr+porto.

Ansvarig utgivare

Dåpp Inger Larsson

Tel. 0281-30106, 0708778601

Epost: Inger.Larsson@su.se

Redaktion

Dåpp Inger Larsson, 0708778601, 0281-30106

Inger.Larsson@su.se

Niklas Näsander, 0703222189, 0281-30048

niklasnasander@gmail.com

Pej (Per-Erik Jonth), 0702649123, 0281-30080

Mellanborg 206, 780 53 Nås

pejont@gmail.com

Nås Hembygdsförening

Styrelse

Ordinarie ledamöter

Ordf. Bengt Ehnström

V. ordf Nils-Erik Jons

Sekr. o stugfogde Lennart Blixt

Kassör o serveringsansv. Marianne Flodin

Magasinsfogde Bengt Ehnström

Arkivarie Gunilla Ehnström

Fäbodfogde Thorsten Eirydh

Utställningsansvarig Vicky Airey

Suppelanter

Kerstin Söderman, Ingvar Rosén

Willy Gustavsson,

Sågfogde Byns Mats Larsson

Adjungerad i byggnadsfr. Ulf Närsjö

Redaktionen har ordet

Glädjande många bidrag har strömmat in till sommarens *Nåsvarg* – faktiskt så många att några får vänta till höstens nummer! Det är riktigt roligt för det innebär också att det finns artiklar i många olika ämnen, och dessutom garanterar det att det blir ett julnummer.

Under vinjetten ”Musik från Nås” får vi möta två ”stora” nåsspelmän, Tapp Olars Lasse och Tapp Anders, både i noter och med porträtt.

Verksamheten på Tobaksfabriken runt 1900 blir åter aktuell genom berättelsen om Amalie Dolch och Wilhelm Jäde, och vi efterlyser mera kunskap om verksamheten där för kommande artiklar.

Utvandringen till Jerusalem förblir aktuell. Både genom artiklar i *Nåsvargen* och utställningar i Bygdgården i sommar. Missa inte tillfället att stifta bekantskap med *American Colony Photographers* – en unik fotoutställning nu i Hembygdsföreningens arkiv.

Och vi tar tacksamt emot alla bidrag till kommande nåsvargar, från färdiga artiklar till idéer. Presstopp för höstens nummer är 15 oktober.

En lång, varm, solig och lagom regnig sommar önskar redaktionen!

Om du vill skriva i *Nåsvargen* kontakta Inger eller Pej. Pappersmanus skickas till Pej.

Om du vill prenumerera på *Nåsvargen* kontakta Pej (Per-Erik Jonth) och beställer tidningen. Du får den i posten med inbetalningskort på 30kr+porto till Nås Hembygdsförening.

Om du vill bli medlem i Nås Hembygdsförening kontakta Marianne Flodin, tel. 0281-30524.

Om du vill hjälpa till med arbetet i föreningen kontakta Bengt Ehnström, tel 0281-30148. Allt slags kunnande är välkommet!

Webb: nashembygd.se

Gunnar Tysks minnesfond

Utdrag ur stadgarna:

Fonden har bildats genom insamling från allmänheten med anledning av Gunnar Tysks bortgång 1976-01-14.

Ändamål: Avkastningen skall gå till ändamål som främjar hembygdskulturen i Nås.

Förvaltare: Fonden förvaltas av Nås hembygdsförenings styrelse vilken har efter infordran av yttrande från en representant för Gunnar Tysks anförvanter besluta om till vem eller vad fondens avkastning skall gå.

Utdelning: Utdelningen sker när förvaltaren så bestämmer, dock högst en gång per år.

Kondoleansmottagare: Britt-Marie Wiklund, tel 0281-30198, Heden 28, 780 53 Nås.

Kassör: Marie Paavalainen, tel 0281-30089, Stationsområdet 222, 780 53 Nås.

Postgiro: 4401600-4, Gunnar Tysks minnesfond.

Amalie Dolch och Wilhelm Jäde – en kärlekshistoria

Invid kyrkomuren till vänster om kyrkan står en gravsten med skriften Amalie Dolch och Wilhelm Jäde. Två tyskklingande namn som väcker nyfikenhet. Vilka var de, hur hamnade de i Nås? På lite "krokiga vägar" fick jag (Gästgivar Marianne Snöborgs) kontakt med deras barnbarnsbarn, Eva Drysen (80 år) i Nättraby i Blekinge. Eva berättar med sin vackra handstil i långa brev om personerna på gravstenen och plötsligt får de "liv" igen och en vacker kärlekshistoria träder fram.

Makarna Wilhelm Jäde 1825–1902 och Amalie Dolch 1833–1899. Kortet taget i Nås 1895.

Wilhelm Jäde föddes i Weimar i Tyskland 1825. Han studerade på universitet både i Tyskland och Holland och utbildade sig till ingenjör.

Han var mycket språkbegåvad och kunde flera språk flytande. Han fick så småningom en tjänst på en gossension som lärare. Där fanns en flicka vid namn Amalie Dolch, otroligt vacker med svart hår och ljus hy, berättas det. Amalie hjälpte till i hushållet. Hon har skrivit och berättat att Wilhelm "ofta kom ner i köket och hjälpte till." "Jag förälskade mig direkt", lär han ha sagt. De förlovade sig och såg fram emot ett långt liv tillsammans.

Bröllop – men var är brudgummen?

På den tiden ville folket i Tyskland ena alla små furstendömen / kungadömen, och de intellektuella engagerade sig särskilt i denna fråga. Wilhelm deltog i detta studentuppror, och det berättas att han hade medverkat i ett mindre krig, men verkar ha gjort en slät figur som krigare, då han blev alldeles ifrån sig, när han trodde sig ha dödat en människa. Studentupproret slogs så småningom ned och Wilhelm blev landsförvisad och tog sin flykt till Sverige. Amalie blev kvar i Tyskland och enligt släkthistorien blommade kärleken till Wilhelm och vice versa ymnigt. När upproret lugnat ner sig och Wilhelm fick inresetillstånd stod det klart att nu skulle det rustas till bröllop! Dag bestämdes, Wilhelm skulle komma, kyrka, präst och gäster ordnades. Men ingen Wilhelm kom! Säkert var det många som tyckte och tänkte, undrade och spekulerade. Efter 14 dagar kom han! "Det blev min lycka", berättade Amalie. Men vad hade hänt? Jo, Wilhelm hade blivit stoppad vid gränsen vid inresan till Tyskland och "slängd i karantän". Koleraepidemin ville man inte få in!

Nytt bröllop – nu med alla på plats

Med alla på plats kom bröllopet nu att stå i Kaltennordheim Röhn 1852. Det beseglade ett långt, nästan 50-årigt äktenskap och som av ättingarna beskrevs som mycket lyckligt. Paret fick 13 barn.

Alla vägar bär till Nås

Wilhelm fick med hjälp av sin bror, Carl, ett fast arbete i Gunnebofabriken. Han var av en orolig natur, hade svårt att underordna sig och flyttade sedan runt en hel del. År 1891 flyttade han och Amalie till Nederborg i Nås och anledningen därtill hör ihop med deras tre döttrar, Gunda, Bertha och Tekla. Gunda kom av oklar anledning till Nås och gifte sig med postmästare Carpelan. Gunda dog dock i barnsäng. Postmästare Carpelan behövde självklart hjälp, och Gundas syster Bertha inkallades till Nås för att ta hand om hemmet och barnen. Bertha "tyckte inte om" Carpelan "på rätt sätt". Hon hade förälskat sig i en glad garcon vid namn Fritz Prag som drev **Tobaksfabriken i Nås**. Den som ställde upp för postmästaren blev istället nästa dotter, Tekla, som också gifte sig med herr Carpelan och fick egna små. Nu hade ju Amalie och Wilhelm både barn och barnbarn i Nås, och då var väl det en fin anledning att flytta till Nås.

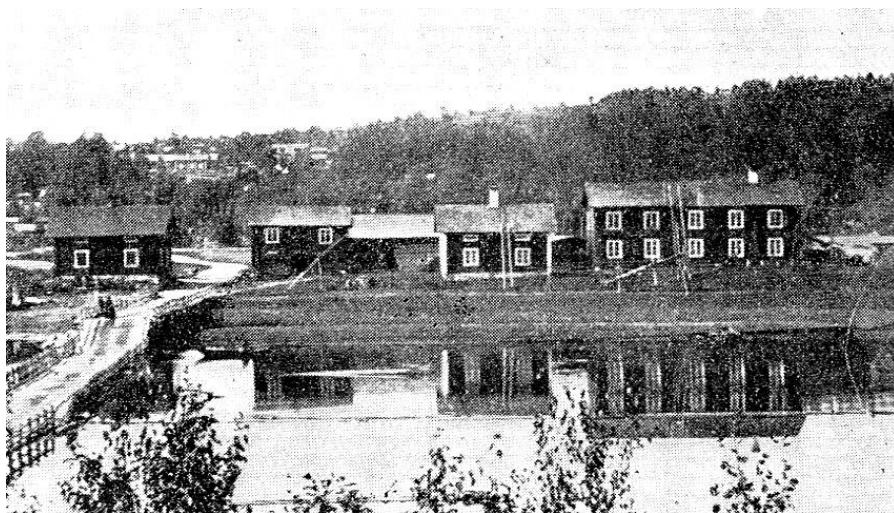
Barnbarnet Anders Prag på Tobaksfabriken i Nås, flottbron översvämmad och Amalies död

Hur hänger då dessa händelser ihop? Eva berättar att 1898 får Bertha och Fritz ett barn, Anders R. Prag (Evas blivande far) och han föddes på övervåningen till det lilla huset vid Tobaksfabriken. Amalie skulle göra den farliga färden över flottbron för att besöka sitt nyfödda barnbarn. Det var en farlig färd på grund av det höga vattenståndet. Hemfärden företogs i en öppen vagn, dragen av en "snäll häst". Men älven forsade fram och vagnen välte, varvid Amalie föll i vattnet. Hon skrev att de starka karlarna lyckades rädda henne, men hon "blev aldrig varm igen. Det hjälpte inte att sitta framför brasan eller dricka lite varmt." Hon fick lunginflammation och dog så småningom 1899. Amalie ligger begravd på kyrkogården i Nås. Wilhelm flyttade till Borlänge, avled där 1902 och begravdes också han på kyrkogården i Nås, med sin kära Amalie vid sin sida.

Amor vincit omnia – kärleken övervinner allt

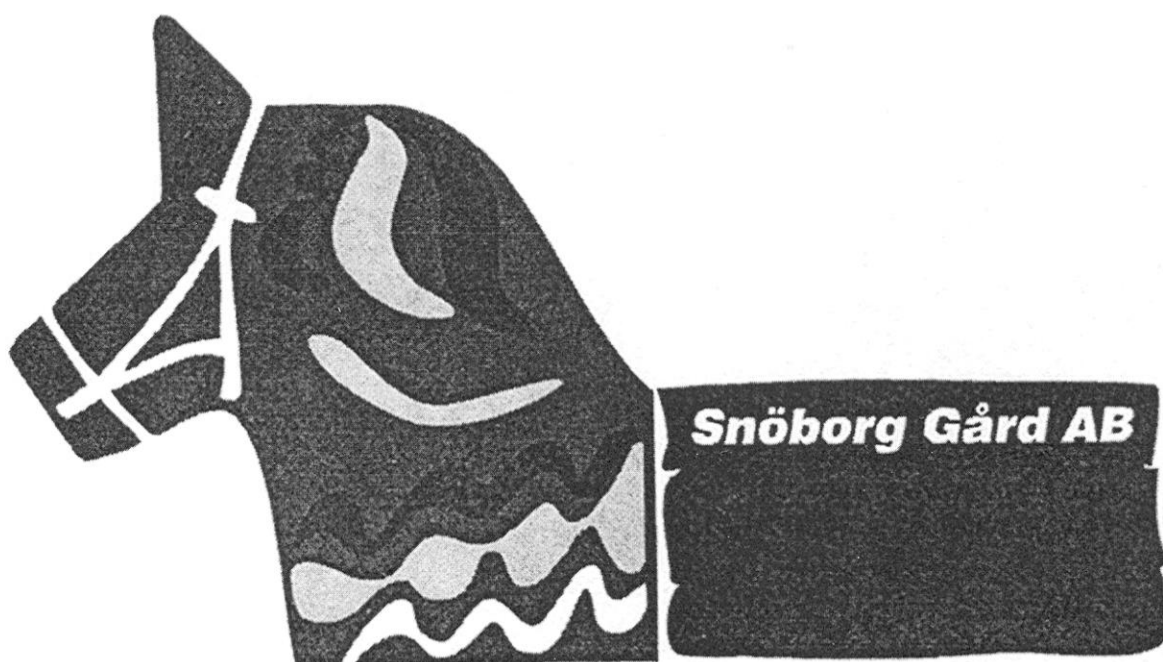
Tobaksfabriken i Nås ca 1900 t.v.

Eva skriver: “Hela deras livshistoria är fylld av kärlek till varandra. (Katastrofer har de också varit med om). På familjekorten utstrålar de båda två en stor portion värdighet. Jag inbillar mig alltid att de just i Nås, i slutet av sin levnad, fick ett kärleksfullt och fridfullt leverne. Här var de omgivna av den underbara naturen och vänliga, glada, nära och kära människor.”

Har du någon gång tid så leta upp gravstenen och stå där en stund och minns deras kärlekshistoria. Då har kärleken till och med övervunnit tiden, låter sig minnas över 150 år sedan den här kärlekshistorien började.

Berättat i brev av Eva Drysen för Gästgivar Marianne Snöborgs, mars-2015

POTATIS OCH PELLETS

JANNE 070-6975123 & ANN 070-6975663

Dockor bevarade i över hundra år

I kvarlåtenskapen från Albertina Nilsson f Andersson fann man en docka med porslins huvud och amerikanska kläder, samt en hemmagjord trasdocka, säkert mer än hundra år gamla.

Tillmans Sara Olsdotter (1846-1935) hade tre små flickor Erika f. 1888, Anna f. 1890 och Albertina f. 1891. Då Anna föddes gifte sig Sara med änkemannen Tuppens Anders Andersson. Det var hans tredje gifte, och han var då 69 år. Anders hade åtta barn i första äktenskapet. Det yngsta barnet Kerstin föddes 186, och vid 22 års ålder 1883 emigrerade hon till USA. När hon hörde berättas om de nya småsyskonen är det troligt, att det var hon som skickade dockan med porslins huvud och typiskt amerikanska kläder och halmhattar. Den dockan jämte en hemmagjord docka fann man efter hundra år i Albertinas kvarlåtenskap. Få av arbetarfamiljernas dockor är bevarade eftersom de inte ansågs så värdefulla. Man gjorde dem ju själva och de

kostade ingenting. Från välbärgade hem finns däremot många finare dockor kvar.

Cirkeln verkar sluten när dockorna efter mer än hundra år nu kan studeras i den gamla skolan i Nås. Hit hade de säkert fått följa skolflickorna Anna och Albertina, då de fick sin första läsundervisning. Kerstin f. 1861 hade även hon lärt sig sina första bokstäver här, eftersom skolan byggdes 1850. Nu tjänstgör den som bygdegård. På ett gammalt kort från Nederborgs skola år 1872 har alla flickorna "hucklä" och hjärtvärmare, något som den hemmagjorda trasdockan också har runt bröstet.

Skolbarn och läraren Falk ht 1872. Mer än hälften av barnen var borta pga potatisupptagning mm. (Forsslund s. 53)

De gamla dockornas ekonomiska värde är inte stort, de har mer ett musealt värde och charm. Priset för dockorna på en auktion uppskattas till ett par hundra kronor för trasdockan och kanske 600-800 kronor för dockan med porslins huvud. Gerd Fridberg, som ansvarat för Albertinas efterlämnade bohag, önskar ge dockorna till Nås Bygdegårdsförening. Upphör föreningen skall dockorna lämnas till Dalarnas museum.

Anna-Britta Karlsson

Läs mera om Tillmans Sara i *Nåsvargen* 2014:1. Dockorna visas i Nås Bygdegård 26.6.–1.7.

Noteringar som min farmor Klara Hemming (1890 – 1976) gjort i almanack från 1957

Den 7 januari 1957 anlände grävskopan till Utankyrka, för att börja gräva till ledningarna vid den nya sjukstugan, en märklig dag således.

Kl. 10 f.m den 8 januari hördes första sprängskottet och skopan sattes därefter igång.

Den 9 januari på f.m blev telefonkabeln avskjuten vid sprängningen, varför hela Utankyrka blev utan telefonförbindelse i 1 1/2 dygn. Doktorn och sjukstugan var också utan telefon, tills det blev lagat. Det var ingen, som hade reda på att kabeln låg i skottlinjen.

Den 11 januari började rivningen av uthusen. Den 22 januari började grävningen till källarvåningen på den nya sjukstugan.

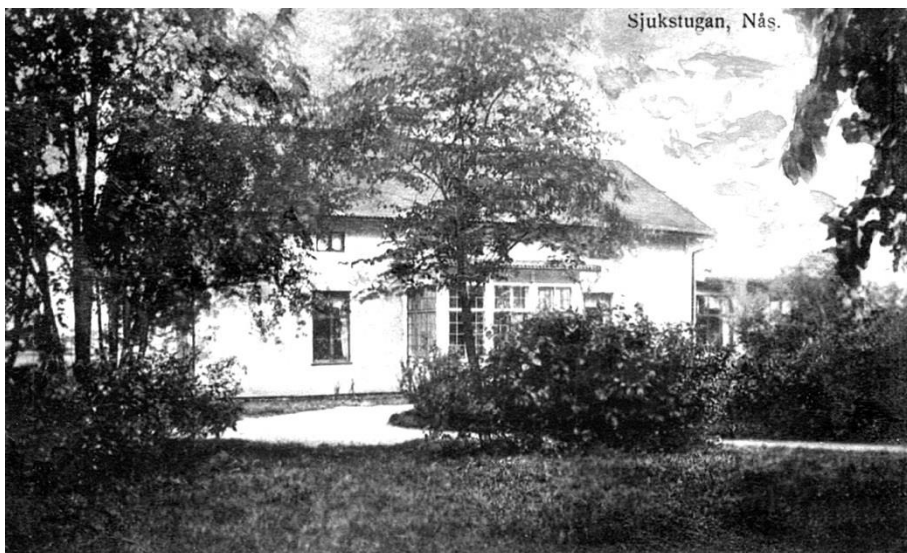
Den 4 april. På källarvåningen är nu väggarna och takvalvet klart och idag börjar den egentliga stommen att resa sig mot skyn. De vita siporexstenarna eller blocken muras upp av skickliga och flinka händer. Men vägen till sjukstugan är avstängd, då vatten och avloppsledningarna läggs ner mitt i körvägen, och samtidigt inträffar tjällossningen, varför andra vägarna också äro oframkomliga. Patienter som skall hämtas till ambulans måste bäras på bår fram till prestgården, och omvänt.

Juli. Nu äro alla ytterväggar uppmurade och taket pålagt och f n har alla arbetare där semester.

Den 11 december sågs röken från skorstenen för första gången, alla fönster äro isatta så det börjar se ombonat ut.

Den 16 september 1958.

En stor dag för Nås. Nya sjukstugan togs då i bruk för första mottagningen.

Den 1 oktober började patienter läggas in på sjukavdelningen.

Den 7 oktober gjorde Landstinget en rundvandring på sjukstugan, omkring 80 personer. Kaffé serverades där.

Nu är gamla sjukstugans saga all. Rivningen pågår och idag den 23 oktober åker takflaken ner. Det ser spöklikt ut.

Parkbelysningen tändes första gången den 14/10 1958.

Nedtecknat av Kerstin Hindén

Nås gamla sjukstuga som revs 1958. Om du har ett foto av föregångaren så hör av dig till red. Om hur det var att arbeta på sjukstugan runt 1950, se *Nåsvargen* juni 2001.

Journal öfver Vaccination anstald i Nås församl år 1826.

Nr	Namn	Född	Fadrens Namn	hemvist	Vaccin dag	Upplyst	Upplyst af	Upplyst af	Upplyst af
1	Mats	1825	Anders matsen	Nederberg	8/4	16/4	10/4		Doktorfröjen
2	Brita	1825	Lars Larsson	Nederberg	16/4	24/4	30/4		
3	Carin	1825	Carin Matsdotter	Nederberg	16/4	24/4	30/4		
4	Christin	1825	Per Persson	Gårde	24/4	30/4	30/4		
5	Anna	1825	Erick järnse	Järden	24/4	30/4	30/4		
6	Anders	1825	Hulvar Andersson	Hansbäcker	24/4	30/4	30/4		
7	Lars	1825	Olof Ericson	Hansbäcker	24/4	30/4	30/4		
8	Anders	1825	Olof Ericson	Hansbäcker	24/4	30/4	30/4		
9	Lars	1825	Olof Ericson	Hansbäcker	24/4	30/4	30/4		
10	Olof	1825	Lars Ericson	Järden	30/4	8/5	8/5		

(Del av) Journal öfver Vaccination anstald i Nås församl år 1826.

Smittkoppsvaccinering i Nås på 1820-talet

På Landsarkivet (Riksarkivet) i Uppsala råkade jag hitta en "Journal öfver Vaccination anställd i Nås församling år 1826" (se bilden som visar översta delen av sidan). Alla barn i Nås under 3 år skulle vaccineras mot smittkoppor, och här gäller det barn födda 1824-26.

Läkaren, Docktor Ström, har ritat noggranna spalter med sin stålpena, och rubrikerna är:

No - Barnets Namn - Födelseår - Fadrens Namn - Hemvist - Vaccin. Dag - Besigt-ningsd. - Utgång af Vacc - Kommentarer av Docktor Ström. Till exempel:

No 4 Cherstin, född 1825, fader Per Person på Gärde, vaccinerades 24/4 och besiktigades 31/4 då storleken på koppan var av 3:e graden. I högra spalten finns ett par noteringar. En liten Anders har koppa av grad 1 "men var skabig så hon (koppan) hade et tvetydigt utfald". Brittas och Carins koppor har gått sönder medan Halfvar, Carin och Erick från Orsalla inte har blivit ympade. En ensamstående mor, Carin Olsdotter, får stå i spalten under Fadrens namn.

Nio år senare, 1835, har doktorn fått en tryckt blankett att fylla i: "Journal öfver Vaccination, anställd i Nås Församling af Westerås Stift". En skillnad är att nu står det "Föräldrarnes namn" och inte bara Fadrens namn. Doktorn har noterat att flera koppor blivit sönderrifna. Barnen är mellan 1/2 år och 3 år.

Men hur fick man fram vaccin? Sedan gammalt hade man noterat att mjölkerskor hade en slät och fin hy eftersom de aldrig drabbades av smittkoppor, som den övriga befolkningen gjorde. Läkaren Edward Jenner i England insåg sambandet: eftersom mjölkerskor var i nära kontakt med kokoppor, smittades de inte av smittkoppor! 1796 hade Jenner genomfört en lyckad vaccination med sekret från kokoppor som togs upp genom små rispor i huden. Latinets *vacca*, ko, fick ge namn åt botemedlet "vaccin". 1801 gjordes så första vaccinationen med sekret från kokoppor i Sverige. Man hade sedan århundraden tillbaka rispat huden och lagt på sekret från riktiga smittkoppor, vilket inneburit en viss risk. Metoden kallades *Variolisation* – *variola* är namnet på smittkoppsviruset. Bland andra kung Gustav III lät variolisera sig och sin familj 1769. 1816 lagstiftades om att alla barn i Sverige skulle vaccineras och så nådde metoden till Nås. Undrar om 1826 var det första året? Vet någon?

Margareta Jonth

**...OM DU INTE VILL SLÄPA
OMKRING MED EN GAMMAL
DYNGKÄRRA, TITTA IN TILL
OSS SÅ KAN VI RÄDDA DITT
ANSEENDE MED EN
KVALITETSSLÄPVAGN!**
Reservdelar till samtliga fabrikat.

**GLAD MIDSOMMAR
ÖNSKAR**
**BIL & MASKIN I
DALA-JÄRNA AB**
Tel. Dala-Järna 0281-595700

Vi på PROPELLERVAGEN 13 i
DALA-JÄRNA
FIXAR ALLA DINA BILBEKYMMER
T.EX. HJULINSTÄLLNINGAR,
FÄLJAR OCH DÄCK.
VI HAR ÄVEN TRÄDGÅRDSMASKINER.

**Välkommen till
DÄCKTEAM**
DITT LOKALA DÄCKPROFFS
0281-130 90
Propellervägen 13

...då vi kōmm in i bild'n
då våg en gammul
hästkraft assint...!!

Från plats
till plats
utan om-
lastning,
snabba
transporter!

Hemmings Åkeri AB

PER & BÖRJE

Specialitet
Skogs- & Hustransporter

Storbyn 12
780 53 Näs

Tel + fax: 0281-300 90
Per mobil: 070-213 68 99
Börje mobil: 070-263 33 54
Mail: hemming.ab@express.se

- Badrumsinredning
- Spik & Skruvsortiment
- Uthyrning av mattvätt
te.x. till bilklädsel, möbler
& heltäckningsmattor

Allt under samma tak

Butik med kvalitetsprodukter inom
Färg, tapeter, golv, kakel & klinkers

Vi utför även arbeten inom

- Målning inom & utomhus
- Tapetsering
- Mattläggning
- Slipning av golv & trappor
- Plattsättning
- Murning
- Våtrumsarbeten

Kom ihåg rotavdraget

färg golv & inredning

Tel 0281-596040 Öppettider Mån-Fre 10:00-18:00 Lör 10:00-13:00

MÅLERIFÖRETAGARNA

På återbesök i Jerusalem

I april 2014 besökte representanter för Nås och Nås Hembygdsförening återigen Jerusalem. Besöket var föranlett av en inbjudan från American Colony Hotel att övervara invigningen av en utställning och ett arkiv över kolonins och därmed också hotellets historia. Den knappa vecka besöket pågick var mycket händelserik. Förutom att inviga en utställning hann vi som besökte Jerusalem dessutom med en hel del andra aktiviteter som den här artikeln berättar om.

Invigning av utställning och hotellets samlingar

Redan i början av år 2014 kom det en inbjudan till fyra personer med anknytning till Nås att delta vid invigningen av American Colony Hotels utställning. Vi som fick inbjudan var Skans Vicky Airey, Ingemar och Ann-Marie Matsson/Nåsell och Björn Johansson (f.d. chef för Emigrantinstitutet, Växjö). Samma fyra personer som redan 2009 besökte Jerusalem och då satte upp en utställning om jersalemsfararna på hotellet. Vi anlände till Jerusalem på tisdagen den 8 april. På onsdagens kväll startade festligheterna med invigningen av den nya utställningen och delar av arkivet som kan ses i utställningsrummet. Utställningen är belägen i ett av husen på hotellområdet kallat The Palm House. Utställningen består till stor del av foton från livet i kolonin med tonvikt på tiden från ca 1900 till 1930. Nås Hembygdsförening bidrog med flera bilder till utställningen. Hotellet har sedan splittringen av kolonin ägts av familjen Spafford Vester. I hotellets styrelse ingår ättlingar till en del av kolonins ursprungliga familjer Spafford, Vester och Whiting, samt Fredrik Matsson från Sverige.

Det var ett hundratal inbjudna gäster till invigningen. Naturligtvis var det många som på ett eller annat sätt hade anknytning till den amerikanska kolonin, bland dem ättlingar till de amerikanska familjerna i kolonin. Här kan nämnas bröderna Paul och Nicholas Vester med söner, Lady Jamilla Cope, Wendy Whiting Blome och Fredrik Matsson. Från Jerusalem fanns både media

och kultursfären representerad. Under invigningskvällen blev det både tal, musik och filmvisning. Musikstyckena som framfördes var hämtade från den repertoar som kolonins egen orkester framförde när den var i bruk. Kolonins fotoateljé är berömd men det finns få filmer bevarade trots att det går att belägga att kolonins fotofirma även hade tillgång till en filmkamera. Under invigningskvällen visades en filmsekvens på några minuter från firandet av USAs nationldag 4 juli omkring år 1920.

Ingemar Matsson i samspråk med en av hotell-styrelsens medlemmar, Frank Spencer-Nairn, under invigningen av utställningen. T.v. En del av invigningsceremonin ägde rum i det stora husets paschasal där kolonins medlemmar höll andaktsstund varje morgon. T.h.

Sist men inte minst hade hotellet bjudit in flera utländska kulturpersonligheter som arbetat med material ur arkivet. Mia Gröndahl, Sverige, som skrivit boken *Drömmen om Jerusalem*. Odd Karsten Tveit, Norge, som beskrivit kolonin och Anna Spaffords norska bakgrund i boken *Annas hus*. Han har skänkt hela sitt forskningsmaterial till hotellets arkiv. Även USA fanns representerat i form av Barbara Bair från Library of Congress i Washington. I kongressbiblioteket finns mycket material som tidigare fanns i hotellets arkiv.

Seminarium om fortsatt samarbete

Under torsdagen hölls ett seminarium om vad det fortsatta samarbetet kan handla om och hur det praktiskt ska gå till när samarbetsparterna är utspridda över minst tre kontinenter. Diskussionen avslutades i positiv anda genom konstaterandet att det finns ännu mycket att upptäcka om kolonins historia och dess medlemmar. Var och en kan bidra med sin pusselbit utifrån den position man har antingen den utgår från Nås, Jerusalem, Washington eller någon annan plats. För att överbrygga avståndet mellan parterna får den nya tekniken användas där internet och epost med mera erbjuder fantastiska möjligheter att samarbeta utan att träffas personligen. Alla var dock eniga om att tekniken inte helt kan ersätta möten och att det är väldigt trevligt att träffa personer med samma intresse på en så fantastisk plats som American Colony Hotel i Jerusalem.

Lady Jamilla Cope och Fredrik Matsson under en paus i torsdagens seminarium om framtida samarbete t.v.
Sveriges ambassadör Carl Magnus Nesser (till höger) är placerad i Tel Aviv men deltog vid fredagens evenemang på konsulatet i Jerusalem.

Andra aktiviteter med Nåsanknytning

Dagen därpå, den 11 april, besökte vi studieförbundets Bildas lokaler vid Jaffaporten i Jerusalems gamla stad. Bilda är ett studieförbund bildat av kristna organisationer i Sverige och i Jerusalem finns svensk personal stationerad sedan länge. Vi hade avtalat tid med föreståndaren Lars Lingius om ett möte för att titta på böcker som skulle finnas i Bildas ägo och som tillhört svenska medlemmar i kolonin. Bland böckerna kan nämnas en guide till de palestinska områdena skriven av Gästgivar Olof Matsson, Selma Lagerlöfs *Kristuslegender* som tillhört Hol Katrina Larsson samt "Musik till Sions Toner" och en handbok över husdjurens vård och skötsel. Fredagskvällen tillbringades på svenske konsulns residens i den del av Jerusalem som heter German Colony. Konsulatet hade inbjudit ett trettiotal svenskar boende i Jerusalem. Skans Vicky Airey gav en uppskattad presentation av Nås och de svenskar som utvandrade därifrån. Vicky koncentrerade sig på den svenska delen av historien och visade på en karta de platser var andra svenskar i kolonin än de som kom från Nås härstammade från. Naturligtvis passade hon också på att visa hur vackert det är i Nås samt göra reklam för Ingmarsspelen. Ett exemplar av boken *Josefs kusiner*, broschyrerna *Att följa sin tro* och *Selma Lagerlöf* samt en nåshäst överlämnades till Sveriges konsul i Jerusalem Axel Wernhoff.

Nåsdelegationen stannade i Jerusalem ytterligare några dagar. Då fanns mer tid att studera kolonins historia. En kväll hjälpte vi konsulatet identifiera svenskar på foton från kolonins tid. På själva konsulatet, som numera finns bara ett hundratal meter från American Colony Hotel, har man satt upp ett flertal fotografier tagna av kolonins fotografer. De flesta korten visar svenskar som under långa perioder utgjorde hälften av kolonins medlemmar. En eftermiddag gick vi runt på hotellområdet för att identifiera de olika husen, vad de användes till under kolonitiden och hur de ser ut idag. Alla hus fotograferades och flera foton användes i utställningen på Storänget sommaren 2014. Slutligen fick vi tillfälle att bese utställningen och arkivet i lugn och ro tillsammans med Rachel Lev, hotellets arkivarie, som fick en vävnad från Nås i personlig gåva. Till arkivet överlämnades boken *Josefs kusiner* och de båda broschyrerna från 2009. Från hela den svenska gruppen överlämnades en vepa tillverkad i Nås. Även lite turistande hann vi med. Oljeberget besöktes första dagen. Även om det för oss svenskar var varmt (25 grader) promenerade vi ner till Getsemane örtagård. Sen fortsatte vi till gamla staden i Jerusalem och in genom Dyngporten. Innanför porten finns nämligen entrén till Tempelberget. Vi hann också med museibesök. Ingemar och Ann-Marie var på utflykt till Döda havet. Skans Vicky och Björn reste till Tel Aviv och tittade på vacker bauhausarkitektur. Bara någon kilometer söder om Tel Aviv ligger staden Jaffa dit jerusalemsfararna anlände med båt i augusti 1896. Hamnen är fortfarande i bruk.

Björn Johansson och Skans Vicky Airey

T. h. Den svenska gruppen fick möjlighet att gå igenom utställningen och arkivet med arkivarien Rachel Lev.

Ingmarsspelen skapar många andra aktiviteter

Under de dagar Ingmarsspelen pågår samlas gamla och nya Nåsbor på Storänget. Det kommer besökare från Dala Järna, Vansbro och Björbo men också från mer avlägsna platser. Sommaren 2014 besöktes Nås av några personer som hade en ganska lång resväg.

Årets utställning

Som vanligt arrangerades en utställning om jerusalemsfararna på Storänget i samband med Ingmarsspelen. Oftast är utställningen indelad i tre sektioner eftersom det finns tre väggar till förfogande. Det finns alltid en sektion som berättar historien om jerusalemsfararna. Den riktar sig främst till besökare som inte känner till så mycket om historien. De två andra sektionerna var sommaren 2014 helt nya. Den ena visade den amerikanska kolonins hus som de sett ut under början av 1900-talet. Dessutom visades nytagna foton på motsvarande hus idag. De flesta finns kvar, om än i ombyggt skick, och ingår i American Colony Hotel. Den tredje sektionen gjorde reklam för den alldeles färska guiden till jerusalemsfararnas gårdar i Nås. Några av de foton som ingår i broschyren visades och det gick att läsa utdrag ur texten.

Möckelindsättning besökte Nås

Under juni månad 2011 besöktes Ingmarsspelen av Tony Lind, son till Nils Lind och Anna-Grace Vester, med fru och två söner.

Möckelindättlingen Olivia Eller besökte sommaren 2014 Nås med sin make.

Sommaren 2014 var det hans halvsyster Olivia, gift Eller, som besökte Nås och Ingmarsspelen med sin make. Olivia Eller är dotter till Nils Lind i andra äktenskapet med Letitia Lloyd från Sussex, England. Nils var en av de fem Möckelindspojkar som utvandrade 1896, själv var han inte ens tre år vid avresan. Möckelinds var den familj som minskade antalet medlemmar i Jerusalem från tio till fyra personer under loppet av fem år. Olivia med make tillbringade fler dagar i Nås och såg naturligtvis en föreställning av spelen. De bodde på Oppigården i Närsjö hos Ingmar och Ann-Marie Matsson/Nåsell. Olivia och hennes make bor numera i Frankrike efter att ha bott många år i England.

Tony Lind besökte Nås 2011

Flera utländska besök

Gästfriheten på Oppigården omfattade även Barbara Bair från Washington. Hon arbetar på Library of Congress bland annat med de samlingar som rör jerusalemsfararna. Library of Congress fick redan 1966 ta emot den stora samlingen foton från American Colony Photographers som då ägdes av Gästgivar Eric Matson. Under senare år har biblioteket tagit emot ett omfattande material från American Colony Hotel. En stor del av den dokumentationen har scannats och finns tillgängligt på internet.

Lunch på Snöån för Olivia Eller med make, Frankrike, och Barbara Bair, Washington (tredje person från vänster).

Olof Lind (i arabdräkt) på besök i Nås, i pensionat Hjärpholns trädgård.

Ett nytt tillskott i bibliotekets samlingar om Jerusalemsfararna är en stor mängd material som tillhört Olof Lind. Olof var ju bara sju år vid avfärden från Nås. Han kom att leva ett händelserikt och spännande liv i både Jerusalem, stora delar av övriga mellanöstern, en tid i Sverige samt slutligen i USA där hans bröder Nils och Lars bodde. Han besökte Nås flera gånger och bodde ofta på Hjärpholns pensionat. Han var en kort period på 1930-talet gift med länsmansdottern Astrid Johansson från Björbo. Olof dog i Metter, Georgia, USA 1971. Materialet som inlämnats till Library of Congress genom familjen till Olofs andra hustru, amerikanskan Lila, består dels av sådant som rör vistelsen i Jerusalem men också från tiden före avfärden från Nås. Materialet har inte inventerats fullt ut ännu men det finns dokument som rör köp och försäljning av gårdar i Nås och andra dokument av rättslig natur. Naturligtvis ingår också en mängd fotografier.

Bland Olof Linds dokument finns ett manuskript till hans memoarer. Innehållet beskriver hur det var att, ur ett svenskt perspektiv, växa upp i kolonin. Under 2014 fick Library of Congress också ett relativt kort manuskript skrivet av Gästgivar Olof Matsson, den yngste av Gästgivar Mats Matssons och Liss Britas barn. Slutligen har också år 2014 Lars Linds utförliga manuskript på engelska (571 sidor), *Jerusalem Before Zionism and the "American (Swedish) Colony" 1881 – 1948*, donerats till Library of Congress av hans dotterdotter i Amerika, Cecily Dewing. Det ligger till grund för den betydligt kortare versionen på svenska som gavs ut av Lars Lind och Tord Wallström år 1981 – *Jerusalemsfararna*. Men manuskriptet i sin helhet ger en ännu mer detaljerad beskrivning av livet i Jerusalem på 1890-talet och under första hälften av 1900-talet, i synnerhet av livet på American Colony. En sammanfattning av vad materialet innehåller kommer att publiceras på Library of Congress webbplats. Dokumenten och fotona kommer dock inte att scannas och läggas ut på webbplatsen utan vill man läsa dem får man åka till Washington. Ett undantag gjordes dock nyligen genom kontakten med Barbara Bair. Hon har generöst nog skänkt en kopierad version av Lars Linds stora manuskript till Nås Hembygdsförening som forskningskonsultationsdokument.

Skans Vicky Airey och Björn Johansson

Besök i Nås den 2–5 september 2014

Jag visste att morfar växte upp med svenskar, men jag visste inte jag var ingift släkting till några av dem. År 2010 fick jag ett brev där en man frågade om jag kunde vara barnbarn till hans fars kusin. Jag skrev tillbaks och bekräftade att det stämde. På det sättet fick jag kontakt med Christine Larsson-Baldwins släkting Furman Baldwin (som idag är 94 år gammal). Han i sin tur hjälpte mig kontakta sin kusin Normans dotter Claudia. Claudia i sin tur frågade om hennes son kunde besöka mig när han kom till Europa i september 2014. När Theo, 22 år, anlände i Norrköping den 2 sept. frågade jag om han ville åka till Nås, och han svarade ja med detsamma.

På det sättet kom Theo och jag till Villa Heden i Nås den 4/9. Vi åkte sedan raka vägen till kyrkan där vi träffade för första gången någonsin Per-Erik och Britt-Marie Jonth. Theo och jag gick in i kyrkan och förundrades över bilden av mannen som var präst i kyrkan under den tid en del Nåsbor ingick i en frikyrklig grupp som sedan flyttade till Jerusalem. Vad tänkte han om det hela? Vi gick ut på kyrkogården och tittade på gravstenar förknippade med dessa familjer och till sist kom vi till minnesstenen över dem som hade lämnat Nås. Där var deras namn graverade så som de hette när de var födda. En del släktingar till dessa människor vet inte ens att deras förfäder hette så då namnen senare amerikaniserades. Jag var tagen av namnen på stenen. Det kändes mäktigt att vara avkomling till en man född och uppvuxen bland en del av dessa svenskar i Jerusalem. De åkte så långt bort. Sedan flyttade Theos och mina släktingar till Amerika och nu stod Theo och jag på precis den plats där alla nåsborna hade samlats för att lämna Nås för knappt hundra år sedan. Det kändes som en stor cirkel hade slutats.

Under de kommande dagarna fick Theo och jag se artiklar förknippade med kolonien i Jerusalem. Jag såg en bibel med olivträ till omslagssidor. Jag hade ärvt en liknande av min mor. Vi gick in i stugorna som pigorna bodde i för i tiden när de vallade korna, åt brödkakorna som Kerstin bakade tillsammans med de andra byborna. Vid älven kändes det oerhört lockande som om näcken själv satt bara en bit bort. Vi tittade på kostymerna för Ingemarsspelen och uppskattade hur Selma Lagerlöfs roman såsmåningom blåste nytt liv in i byn. I skrivande stund är jag bara några timmar bort från att återvända till Nås. Jag ser fram emot den unika blandningen av historia och nutid som byn besitter.

Lora S. Bennett (barnbarn till Herbert Naseef, kusin med Furman Baldwin, som i sin tur är kusin med Norman Baldwin och Christine Larsson-Baldwin). Theo Breen och Britt-Marie Jonth vid Minnesstenen.

Grönbergs AB

VÄG · MARK · MASKIN

Ronny Grönbergs

073-054 14 35

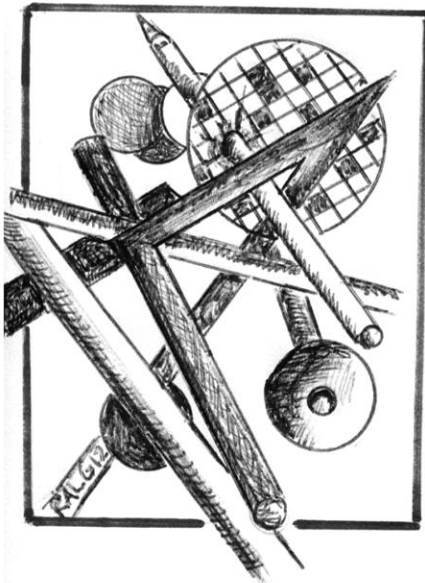
Sveden 19
780 53 NÅS

gronbergs.se

**Hjulbäcks Ved o Flis
Entreprenad**

Tel 070-568 90 97

Svetslego är en underleverantör av bearbetade och svetsade komponenter till verkstadsindustrin.

Vi är gärna med från konstruktionsstadiet och delar med oss av vår erfarenhet.

svetslego

Industrihuset Grönalid Vansbro Tel: 0281-75795

Hemsida: www.svetslego.se

...hur är Din sommar, dansar Du i Storaängen,
ligger Du i tält eller i solstolen??

....vilket som, kom ihåg vi har både
mat och förströelser för alla, Du
är alltid välkommen till oss !!

NÅS SERVICECENTER
TEL. 0281-302 19

Se vår möbelutställning!!

Maximilian Axelson: Vesterdalarne, dess natur, folklif och fornminnen – del 1

I decembernumret av *Nåsvargen* 2012 fick vi stifta bekantskap med den unge studenten Carl Axel Gottlund och hans resa i Dalarnas finnmarker sommaren och hösten 1817. Gottlund, som senare kommit att kallas Skogsfinnarnas apostel, rönt mycket stor uppskattning för sin dokumentation av de svenska skogsfinnarnas liv och räknas också som en av förgrundsgestalterna i den finska nationalismens historia genom sin verksamhet bland de svenska och norska skogsfinnarna. I detta och kommande nummer ska vi bekanta oss med en annan resenär i Västerdalarna, författaren och journalisten Maximilian Axelson, som under tre månader sommaren och hösten 1853 genomkorsade större delen av Västerdalarna och likt Gottlund gjorde noggranna anteckningar om folklivet, seder och bruk i vardagsliv och helg, mat- och dryckesvanor, klädsel mm. Axelson besökte under sin resa också gärna sevärdheter i socknarna och de människor med speciella kunskaper som han fick höra talas om när han kom till en viss trakt.

Axelson var inte dalkarl utan västgöte, officersson och född 1823 i Horns socken belägen mellan Skövde och Mariestad. Efter kortare studier i Lund och Uppsala i början av 1840-talet arbetade han som journalist i en rad tidningar och var bl a redaktör för *Tidning för Fahlun Län och Stad*. Axelson hade också tidigt kontakter med landskapet Värmland och företog under somrarna 1849 och 1850 vandringar där som resulterade i boken "Vandring i Wermlands elfdal och finnskogar" som utkom 1852. 1855 gavs "Vesterdalarne. Dess natur, folklif och fornminnen" ut och året därpå "Säterdalen och Siljansbygden". Även om reseskildringen från Säterdalen och Siljansbygden kom ut först 1856 hade resan ifråga skett i juni 1853 och således strax innan han omedelbart därefter påbörjade sin resa genom Västerdalarna, den färd vi nu ska få ta del av.

Västerdalsresan inleddes i början av juli 1853 i Floda, och tanken var att färdas längs Västerdalälvens dalgång uppströms mot Lima och Transtrand. Axelson tog emellertid god tid på sig i Floda, runt tio dagar, och socknen har därför ägnats förhållandevis mycket spaltutrymme och fått en ganska uttömmande skildring. Också Lima-Transtrand har fått stort utrymme medan övriga socknar, bland dem Nås, blivit mera styvmoderligt behandlade. I Floda blev Axelson dock tillrättad att snarast bege sig upp till nordligaste Västerdalarna eftersom man menade att vädret skulle göra det svårare att vistas däruppe senare på hösten. Han reste därför snabbt uppöver och vände först i Resjövalen cirka en mil norr om Sälen varefter färden gick söderut. Under resans gång hann han med att besöka Dalarnas södra finnmarker och färdades så långt söderut som ner till Liljendals bruk inne i Värmland, cirka 15 km norr om Lesjöfors. När han vid resans slut tre månader senare befann sig i Nås var hösten så långt liden att vidare forskning dock bedömdes svåra att bedriva. Resan resulterade alltså i "Vesterdalarne. Dess natur, folklif och fornminnen", en bok på 183 sidor inklusive innehållsförteckningen och de två tillhörande bilagorna. Den första bilagan, "Vesterdals-språket" behandlar språkets byggnad och innehåller också en alfabetisk ordlista. Språkbilagan har dock ett begränsat värde enligt geografidocenten och etnografen Sigvard Montelius som skrivit ett förord till den faksimilutgåva som trycktes 1979. Något enhetligt västerdalspråk fanns helt enkelt inte, utan tvärtom föreligger enligt språkforskare stora skillnader mellan målen i söder (Floda), den mellersta delen (Nås, Järna, Äppelbo) och den norra delen (Malung, Lima, Transtrand). Det framgår inte heller av Axelsons anteckningar från vilken socken en speciell glosa hämtats.

Den andra bilagan, med fem längre folkvisor upptecknade i Järna, har större värde. Axelson säger sig inte på något ställe i landet ha samlat ett sådant förråd av genuina folkvisor som just i Järna.

"Vesterdalarne Dess natur, folklif och fornminnen" inleds med en allmän översikt där Axelson konstaterar att "Få äro de uppgifter, man har om Vesterdalarnes forntid; men de, som finnas, öfverensstämma alla deruti, att ifrågavarande lands-

bygd redan i hednatid varit bebodd. Denna mening bestyrkes ock ytterligare af de i nästan hela Vesterdalsorten ännu gängse sägner om hedningar och jättar, som här lefvat och hvarom utförligare finnes nämndt i de särskilda beskrifningarne öfver Floda och Lima, der det äfven blifvit visadt, att sistnämnde socken till och med eger flera grafhögar från forntiden, äfvensom att ett fynd från stenperioden der i sednare tid blifvit gjordt".

Vad gäller just sägner om troll och jättar nämner Axelson det s. k. "Trollstärhuset", en grotta i Horrmundberget där jättar sägs ha haft sin boning och "Trollhålet" eller "Öppenberget", en bergshåla "belägen en knapp mil öster om Järna kyrka, nära sjön Gänsen och Sälgergets fåbodar". Även där skulle troll och jättar ha huserat. Axelson nämner vidare att Västerdalarnas befolkning, "sedan långliga tider tillbaka i trakten kring Stor-elfven huvudsakligen bestående af Svenskar och i bergsbygderna vesterut af Finnar, har ända intill våra dagar dessutom äfven haft Lappar kringströfvande i sina skogar. Efter dem kallas ännu i dag en by i Äppelbo Lappheden. Men dess nomader hafva gått ännu längre ned i Vesterdalarne och för kanske ej mer än 50 år sedan varit synliga till och med långt söder om Nås kyrka". (Axelson skriver på flera ställen Nås men det framgår av sammanhanget och texten i övrigt att det är Nås som avses).

Ett flertal andra sägner från gångna tider passerar revy i boken och Axelson skriver bl a om "den drabbning som säges ha ägt rum i nordligaste delen av Järna socken, mellan Skamnhed och Skåle, der en myr, till minne av striden, kallas Jutmyran eller, som man vanligast uttalar ordet Jötmyran. Danskar eller Norrmän skulle der ha blifvit slagna, som man tror under Kristian Tyranns tid, och tyckes detta således hafva infallit samtidigt som den bekanta striden vid Skottmyran i Venjan under året 1521".

Som stöd för den meningen att det skulle ha stått en sådan drabbning i Järna nämns att "sägnen omförmåler att Spanjorer vid ifrågavarande tillfälle blifvit tillfångatagne, hvilket synes bäst låta hänföra sig till Kristian Tyranns tid, enär denne konung genom sin släktskap med Carl den Femte rimligast kunnat hafva spanska hjälptrupper häruppe. Icke blott Järna-folket utan äfven Näskarlarne skola ha deltagit i striden vid Jutmyran, och visar man på flera ställen i deras bygder, att den så kallade ringstolpen, eller den jernstång, som uppehåller spisels hörn, ej är vanligt smidesarbete, utan utgöres af en grov gevärspipa; men alla de sålunda använda gevären påstås vara ett byte från ofanämnde strid". I sammanhanget nämns att Axelson iakttagit sådana gevärspipor "så hos kyrkovärden Hjerpe i Sveden; så i en bostad straxt invid Nås gästgifvaregård" och i en särskild kommentar till att spanjorer kunde ha befunnit sig i Dalarna på krigståg nämner han att "En spanjor, som i Venjan blifvit tillfångatagen, säges ha varit den förste, som här i trakterna infört bruket af säckpipan – ett instrument, hvilket dock numera är temligen sällsynt och egentligen endast förekommer i Finnskogarne".

Floda socken och Flodafolket ges som tidigare nämnts en mycket ingående beskrivning. Inledningsvis relateras en gammal sägen om bygget av Floda kyrka och om en jätte "hvilken sökt hindra den första kyrkans uppbyggande. Denne hedning bodde vid Måsberget vester om Holsåker och mer än en fjerdedels mil från den plats der templet uppfördes. Hedningen slungade emellertid en stor stenhäll mot kyrkmurarna; men denna hann ej fram utan föll ned i elfven mellan prestgården och Holsåker, der man ännu vid lågt vatten ser den sticka fram helt nära stranden. Den kallas allmänt "Måshällo" efter berget hvarifrån den tros ha blifvit kastad". "Skogsfinnarnas apostel" C. A. Gottlund nämner i sin reseberättelse från 1817 att vissa av finnmarkernas inbyggare genom åren kunna förvärva anseliga förmögenheter i silver och annan värdefull egendom. Maximilian Axelson lämnar även han vittnesbörd av liknande slag. "Uppe vid Klädbergs fäbodan, vid pass 1 ½ mil ifrån bygden, bodde der ock en hedning, men detta sedan kyrkan redan blifvit fulländad. Denne man var så rik, att han skodde sina hästar med silfver, och så mäktig att Flodapresten aldrig vågade börja gudstjensten förr än den förre anländt till kyrkan".

Flodabornas klädedräkt i vardagen ägnas stort utrymme liksom brudparets, och särskilt då brudens utstyrel. "Klädedräkten här har visserligen tycke av den vanliga daldrägten, men eger dock sina egenheter, genom hvilka den skiljer sig från varje annan sockendrägt. Så bära, t. ex. karlarne, i olikhet med öfrige Vesterdalsboer, om sommaren som oftast hvita häktrockar samt nyttja till hufvudbonad, än kasketter, än röda mössor, stundom också mörka klädesmössor. Äfven vinterkläderna hafva sina egenheter, men dessa föga märkbara, emedan skinnplaggen, man då vanligen begagnar, endast genom en ringa olikhet i snitten skilja sig från dem, man i andra socknar nyttjar. Säkrast skiljer man då Flodaboen från annat Vesterdalsfolk genom de stora koskännena, som hela året bäras".

Giftermålet och särskilt vigseln var naturligtvis då, liksom nu, en stor tilldragelse i människornas liv. "Sedan härefter det formliga frieriet hos föräldrarna blifvit verkställt och man kommit så långt, att lysning skall uttagas, gör »bönemannen» brudgummen sällskap till presten. Man har samma dag på aftonen ett mindre kalas, och säges man då fira »bönmanskvälln». De vigtiga brölloppstillredelserna följa nu – tillredelser, hvilka göra epok i dessa enkla människors, för öfrigt så föga skiftesrika, lif. Bland det förnämsta, man härvid har att påtänka, är brudens utstyrel. Men brudarna äro (alltefter råd och lägenhet), af tvenne slag, nemligen »kronbrud» och »blindbrud». Kronbruden, som alltid viges i kyrkan, är klädd i svart lifkjol med halfärmar, nedanför hvilken den fina lintygstyfden synes. Brösten betäckes af den s. k. »bröstlappen», ett trekantigt kulört tygstycke, fullsatt med rosor af förgylt eller färgadt papper. Flera perlband pryda hals och bröst; men från midjan falla trenne »bindlar» eller röda band med »klara» d. v. s. af guld- eller silfvertråd inväfdade, rosor, nedmot knäveckan. Dessa bindlar äro fästade vid »gördeln», som omsluter lifvet och hvilken är af samma tyg som bindlarna samt försedd med spänne. Håret faller fritt utesfyer ryggen och är inflätadt med band- och guldpapersrosetter (»khlåra rispur»). Händerna äro betäckta med röda, silkesstickade handskar och i den ena bäres en »hvitkhlårbok» d. v. s. psalmbok i hvita permar med röda, blå och gyllne sirater.

Blindbruden, som viges i prestgården, har ej så grann utstyrel. Hon bär vanligen röd kjol med »kjolsäck» och grön tröja samt förkläde af hvitbottnad kattun. Från midjan nedhänger vid den sidan, der skimpremmen eljest plägar sitta, ett fyrdubbelt, »krusigt» d. ä. brokigt, förklädsband. Hon bär

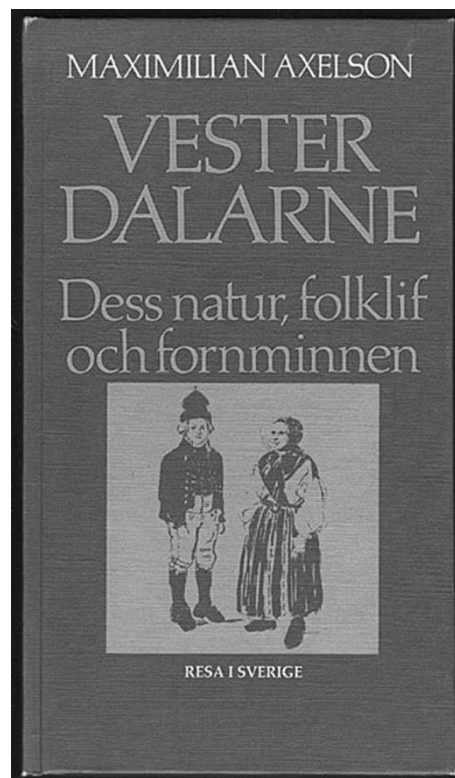
ytterligare ett hvitt halskläde med tvenne silfverspännen, rödt hårband, i nacken tillknutet med en lycka, från hvilken tvenne bandstumpar hänga långt nedåt ryggen, samt ofvanom hårbandet ett hvitt hufvudkläde. Blindbruden begagnar slutligen sämskskinns-halfhandskar utsydda med silke i flera färger".

Vidare redogörs, mycket detaljrikt, för brudpigornas och brudgummens klädsel liksom för allt det ceremoniel som omger själva vigseln. Bröllopet fortgick på den här tiden vanligen två till tre dagar, med riklig förtäring av både mat och dryck, främst brännvin. Från tre och upp till sju supar nämns som en normal ranson vid den sista bröllopsmåltiden innan vardagen tog vid. "Den andra dagen trakteras med en frukost-rätt, den många anse som en läckerhet, nemligen s. k. »Flott-mölja». Denna har af värdinnan blifvit sålunda tillredd, att hon först skummat det fetaste flottet af fläsk- och köttgrytorna, sedan slagit detta i stora stenfat och slutligen deruti med tänderna sönderbetat en mängd tunnbröd".

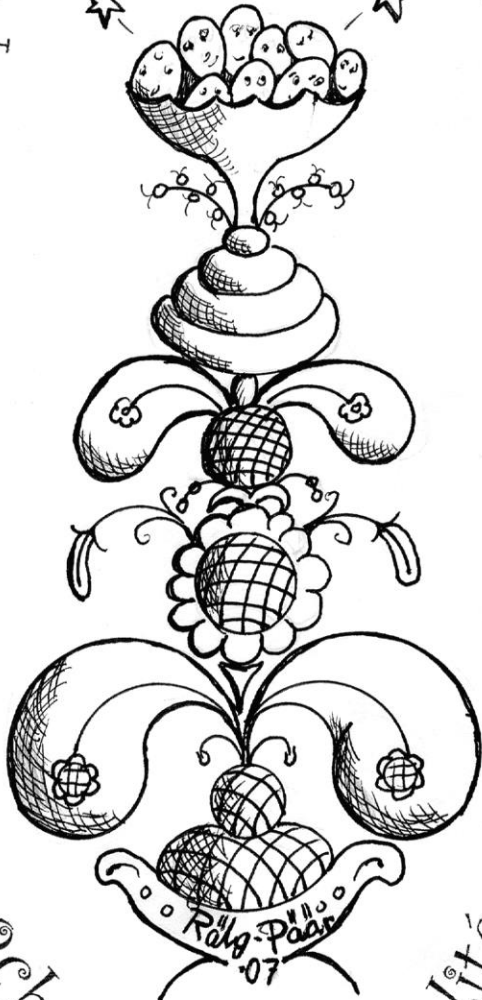
Som många musik- och dansintresserade känner till så har Floda sin egen och mycket omhuldade dans, den s. k. "Huppleken" vilken enligt författaren beskrivs med följande ord: "Floda har en egen dans, den s. k. Huppleken, hvilken dansas i mycket långsam takt. Flera par hålla dervid händerna korsvis tillsamman och hoppa sakta ikring, hvarefter hvarje par för sig svänger om. Vid dansens slut räcker fruntimret sin högra hand åt kavaljeren, hvilken då omfattar denna med båda sina, hvarefter han, i sin ordning, framräcker högra handen och fruntimret på samma sätt omfattar den".

Axelson avslutar sin Flodabeskrivning med orden: "Flodaboen är, därest han tvångsfritt får utveckla sina anlag, huslig, öppen och glad, men det lugna allvaret utgör dock grunddraget i hans lynne. Enkel, som dalkarlen i allmänhet, är han kanske äfven den sparsammaste af dem, som bygga och bo i vestra Dalorten, och hans hemtrefnad är så stor, att man sällan ser honom vistas någon längre tid utom provinsen eller ens utom socknen". Forts. i nästa nr.

Skogsgården, Orsala 2014-11-20 Arne Sundquist

...Potatisen med anor...

...och ögon för kvalité...

Bröderna Olérs AB.
Nederborg Nås.
Telefon 0281 – 30 261

VARFÖR SÖKA MED
LJUS OCH LYKTA...

En annons af Rålg-Påar.

..RING OSS VI FIXAR
DET MESTA!

Vi arbetar med GPS-inmätning
och dokumentation ledningsnät

Hagström

Närsjövägen 2, 780 53 Nås

Tel. 070-3059750

Våra kyrkstigar i Nås

Mellan 1570 och 1660 skedde en stor folkomflyttning från rikets östra utkanter mot området väster om Bottenhavet. Dessa folkomflyttningar, sedda ur ett nutida svenskt perspektiv, kallas ofta för den finska invandringen, men mera korrekt så rör det sig om flyttningar inom det dåtida svenska riket. De finska flyttningarna utgjorde en fortsättning på den bebyggelseexpansion som hade börjat i Savolax i östra Finland och sedan sökt sig in i omgivande finska landskap.

Det är i huvudsak under den här tiden som våra trakter blir ianspråkta av finnar från östra Finland. Kyrkan spelade en viktig roll egentligen i det mesta. I Nås kyrka så döptes barnen, där gifte man sig, där skedde också begravning. Kyrkoplikten medförde därtill att man i vart fall en gång under året besökte kyrkan. Prästen läste också upp kungörelser i kyrkan. I Nås socken blev både den östra och västra delen av socknen bebyggda. Från alla byar trampades gångstigar upp ner till socknen (med "sockna" avsågs byarna runt kyrkan), dessa stigar som också kom att kallas för kyrkstigar. Från västra Finnmarken löper sammanlagt tre kyrkstigar ut. En från byarna Närsen och Västerfallet. En från Näveråsen och Kölaråsen samt en från Laxtjärn som går ganska rakt mot nordost. Den berör byarna i den västra delen av socknen, bl a Flatbyn, Flatberget, Käringberget, Flatfäbodarna, Digerliden och Sigfridstorp. Det var många "fötter" som nötte kyrkstigarna. I mitten av 1800-talet så var 624 personer skrivna på Finnmarken. De utgjorde ca 24% av hela befolkningen i Nås. Stigarna nyttjades flitigt ända in på 1900-talet. Landsvägen mellan Laxtjärn och Lindesnäs stod klar några år in på 1900-talet, men stigen hade ändå betydelse några årtionden framåt.

Det är först då det "moderna skogsbruket" drabbar oss som stigarna "tar stryk". Minns för egen del från 50-talet, att kyrkstigen från Flatfäbodarna och österut var i utmärkt skick. Skogen stod fortfarande kvar. Att stigarna hölls upptrampade var mycket beroende på att ett stort antal hästar under några somrar fick några "friveckor". På de övergivna torpen fanns fortfarande utmärkt bete på åkrarna. Hästarna flyttade sig ofta mellan de olika torpen och följde då gärna kyrkstigen. "Moderna" avverkningar med

körskador höll på att helt radera delar av kyrkstigen. Idag är dock kyrkstigarna uppräddade och markerade, både på den östra och västra Finnmarken. Med medel från ett EU-projekt och med Bajer-Kurt Larsson och Olof Berg i spetsen så möjliggjordes att några "gubbar" under somrarna 2005 och 2006 röjde ur och markerade stigarna. Det anordnades broslagningar och även några vindskydd sattes upp jämsn med stigen. För stigarnas överlevnad så innebär det en trygghet att Nås jaktvårdskrets tog ett beslut om att de jaktlag som berörs av kyrkstigen också framöver håller kyrkstigen röjd och framkomlig på sin mark.

Sigfridstorp med Knästen i bakgrunden. Foto: Erik Andersson bö. 50-talet.

Fortsättningsvis tänker jag närmare beskriva den västra stigen mellan Laxtjärn och Nås. Vid slakthuset i Laxtjärnsbacken står **NÅS** angivet på en skylt. De första kilometrarna (av drygt 30) så lutar det sakta emot upp mot Grönfallet, Oxfallet och Storfallet. På vänster sida av stigen finns markerat var den gamla skolan i Laxtjärn stått. Enl. Nils-Erik Jansson (N-EJ) så finns noterat att skolan fanns där i vart fall tidigt 1890-tal och att skolhuset revs 1917 för att flyttas ner till byn. Den 30/6 1946 upphörde undervisningen i Laxtjärns skola. N-EJ har också berättat om att hans morfar Viktor Arvidsson tillsammans med jämnåriga August Persson från Grönfallet på tidigt 1890-tal gick den här kyrkstigen flera gånger till och från Nås under sin konfirmationsundervisning. N-EJ berättade även att 1906, så gick Carl Larsson från Ärtberget varje veckoslut fram och tillbaka till Nås sjukstuga där hans sjuka hustru vårdades.

Uppe vid Oxfallet är ett besök vid rökstugan ett måste! Efter rökstugan kommer vi så småningom fram till Pannmösen. Enligt sägnen, så skall en kopparpanna fylld med stulet kyrksilver från Järna kyrka vara nedgrävd här. Den här uppgiften att det skulle finnas kyrksilver undangömt i den här underjordiska bäcken lockade två ynglingar från trakten att gräva ner sig till bäcken för att efterforska den här kopparpannan (tidigt 30-tal). Inget fann ynglingarna, vad vi vet, men det är ändå en intressant historia. De båda ynglingarna var Hilmer Larsson från Jordbärsfallet och Ivan Höök från Röberget. (Eft. ant. av I. Höök)

Vi vandrar vidare, till höger om stigen på Röbergsfjället finns numera "moderniteter" i form av vindkraftverk. Snart är vi framme norr om Okkoberget, passerar strax söder om Villåsberget och ner mot Jan-Erikes skvaltkvarn. Kvarnen är fullt brukbar och mycket sevärd. I grusgropen mitt emot kvarnen finns ett foto anslaget som visar vägarbetare vid den här gropen, troligen från 20-talet. Strax öster om kvarnen där vägen tar av upp mot Käringberget, där finns också en informationstavla som rör Käringberget. Vi fortsätter rakt österut i riktning mot Nilsudden. Några 100-tal meter före Nilsudden, där skymtar till höger, mellan träden ner

mot Flatsjön, en av Nås sockenförenings uthyrningsstugor. Ytterligare några hundratal meter öster om uthyrningsstugan, där har vi Nilsudden med den väl bevarade skolan. Skolan byggdes i slutet av 1800-talet och många ungar från kringliggande byar fick sin skolundervisning här. I kommande nummer av *Nåsvargen* kommer vi att skriva mer om skolorna på Finnmarken.

Efter Nilsudden svänger kyrkstigen uppåt mot Flatfåbodarna och ”Simonsstället” som är den enda gård som finns kvar idag. Direkt öster om gården går stigen parallellt med en rejäl stenmur. Ett område med äldre skog finns också kvar här. Efter en par kilometer stryker stigen strax öster om L:a Digerliden, även kallat ”Lia”. Här bodde folk med djurhållning fram till mitten av 40-talet. Gnistbildning i samband med brödbak förorsakade brand och huset brann ner till grunden. Familjen flyttade därefter fram till Lås-Olles i Digerliden. Öster om ”Lia” bär stigen brant ner mot Klosstjärn. Här finns gammelskogen kvar och på en del granar syns övervallade körskadior. Några av de här skadorna härrör troligen från mitten av 50-talet då ”Viktororspöjkarna” från Slätten körde med sina hästar till Digerliden för att delta i avverkningsarbetet av Bomberget. Vid Klosstjärn finns en slobod uppförd som ligger vackert på åsen mot tjärnen. Därefter bär det svagt uppåt mot Digerliden (Vilhula). I byn Digerliden har folk bott och verkat från mitten av 1600-talet och fram till början av 1960. Fem gårdar har funnits i byn men idag återstår tre. Det är Klingens, Kivviko och Bössmèns. Alla byggnader vid Lås-Olles och Sörgårn är idag borta. Flera äldre typiska finska byggnader finns ändå kvar såsom torkkian, rök- och badbastun samt bössmedjan. Informationstavlor finns anslagna i byn.

Efter Digerliden följer stigen den gamla vägen mot Sigfridstorp, passerar då Mästeråsen där stenrösen och annat visar att här har funnits en bosättning. En informationstavla finns även vid Mästeråsen. Vägen är nu sedan ett år tillbaka tacksamt återställd och i framkomligt skick. Jag tänker ofta på barnen från kringliggande gårdar som dagligen under skollåret tog sig den här vägen till Sigfridstorp och skolan som låg där. Då var det till fots, skidor, spark eller cykel som gällde. En knapp kilometer norr om Mästeråsen så är vi framme vid den nedre gården i Sigfridstorp som heter ”Lars-Nilsas”. Idag finns två boningshus kvar, en gång i tiden fanns minst sex bosättningar i byn. En fast skola byggdes och det kom att bli den skola på Finnmarken som sist blev nedlagd. Sommaren 1948 var verksamheten över, märkligt nog när nya vägen var på gång, grovbruten under 1948 och helt klar 1949. I Sigfridstorp (Sipintorppa) hålls markerna fortfarande öppna. Under några sommarmånader betar drygt ett dussintal fjällkor med kalvar här, verkligen sevärt. Informationstavlor finns också anslagna här där det bl a berättas om ett dramatiskt björnmöte från 1830-talet. Utsikten från ”mana” är förnämlig!

Efter Sigfridstorp går stigen mera i östlig riktning ner mot ”sockna”. Före Strandåhällarna där stigen går över Törpdammsbäcken, rekommenderas en avstickare ca 40 – 50 meter upp efter bäcken. Där syns tydliga rester efter den skvaltkvarn, ”Glads kvarn”, som en gång i tiden var i drift här. Enligt Åke Nåsanders utredningar om kvarnar; ”så var denna kvarn den s.k. Glads kvarn. Soldat 24 från 1824 – 1856, han hette Pål Pålsson Glad (1797 – 1878), vilken bodde strax därtill.” Längs bäcken och kvarnresterna står skogen fortfarande orörd kvar och den hänger också ihop med reservatet som börjar på den södra sidan om vägen. Efter bäckövergången så går stigen in i reservatet och in bland månghundraåriga furor. Härligt terrängparti längs Strandåhällarna och ner mot ”Likkistbacken”. Namnet lär ha uppkommit efter att stänger som brukats för att köra – bära en kista på, av okänd anledning lämnats kvar och uppresta mot ett träd i den lilla backen som bär ner mot Strandåbäcken och kommer fram till skogsbilvägen Ringvägen.

Här stannar jag denna gång och hoppas att mina rader skall locka till att fler prövar på att gå längs kyrkstigarna. Börja gärna med att vid tjänligt väder ta kortare avsnitt. Tillåt dig att helt gratis och i egen takt få uppleva lukter och den unika tystnad som skogen bjuder på!

Roland Axelsson

Kartor över kyrkstigarna finns på
www.nashembygd.se

Arbete vid grusgropen vid
Jan-Erikes kvarn, skvaltkvarnen efter vägen mot Nilsudden.

Dala-Gripen & Dala-Fästet

- finns i gripande många modeller

- Entreprenad
- Sten/Sorterings
- Timmer & Risgripar 0,08-0,42 m²

SITRIGHT

— NUMMER ETT I SKOGEN —

Tel: 0281-300 30
Fax: 0281-59 51 07
www.sit-right.se

**VI UTVECKLAR OCH TILLVERKAR BATTERILADDARE FÖR
STÄDMASKINER OCH RULLSTOLAR.**

**TEL. 0281-30400
FAX. 0281-30666**

**Swede
electronics**

Ristningar, rättelser och efterlysningar

Mera ristningar efterlysas av Mats Jonth. Det kan vara på väggar, stenar eller lösföremål. Det kan vara bomärken, årtal eller riktiga texter. Hör av dig till Mats Jonth på tel. 0702739576 eller 0281-21312.

Rättelser: I artikeln om vintervägar i Nåsvargen 214 decembernumret är bildtexterna inte korrekta på s. 23 och 24. Bilden på s. 23 med hästar och körare är från den s.k. kaffestugan i närheten av Styggens stuga. Bilden på s. 24 är från Tolaråskojan på 1920-talet. Nästan alla personerna är identifierade. Det har framkommit så mycket intressant i anslutning till bilderna att vi avser att skriva mer om detta i höstens nummer av *Nåsvargen*.

Efterlysningar Vi samlar kunskap om Tobaksfabriken i Nås. Vet du något om den, personerna som deltog i verksamheten eller har bilder så hör av dig! Vi skulle också gärna hitta någon bild på Nås första sjukstuga.

En anseilig fotosamling i Nås Hembygdsförenings ägo – ställs nu ut i Nås bygdegård

När American Colony i Jerusalem splittrades på 1930-talet, delades fastigheter och ägodelar upp. Fotoverksamhet och -samlingar gick till Gästgifvar Eric Matson som senare skänkte hela materialet till Library of Congress i Washington. Så skonades de tusentals glasplåtarna undan krigets härjningar, och Eric G Matson kunde där arbeta vidare med att katalogisera materialet. Så kom Library of Congress att kalla fotosamlingen ”Matson-samlingen”.

På 1990-talet lät Svenska Institutet Hasselblad Center ta fram en vandringsutställning ur detta material. När utställningen vandrat färdigt skänktes den välvilligt till Nås Hembygdsförening. Under den processen hade undertecknad långvarig kontakt med fd Hasselbladchefen Rune Hassner, och då han fick kännedom om intresset i Nås, bestämde han sig för att skänka sitt exemplar av det unika bokverket *Middle East in Pictures* till Nås, dvs en 4 band stor inbunden samling av de 11 fotoalbum för turister, som legat i American Colonys souvenirbutik i Jerusalem.

Margareta Jonth

Kurs i tvåändsstickning på Hjärpholn

På Nickusboden har det stickats tvåändsstickning i flera år, och där finns nu många vackra alster till försäljning. I Nås har tvåändsstickningen lång tradition, och genom att tekniken fått en renässans är det allt fler som lär sig. Den 14-15 mars träffades vi, ett 10-tal förväntansfulla stickerskor från när och fjärran, på Hjärpholns pensionat för att delta i en tvådagarskurs i tvåändsstickning. Kursen leddes av Beibritt Risberg från Borlänge och Ore. Beibritt är väl känd för deltagarna i hemslöjdsföreningens arbetsgrupp som hon besökt många gånger och delat med sig av sitt kunnande. I kursen deltog både rena nybörjare och mer erfarna stickerskor, och vi insåg att det var inte ”bara” att sätta igång. Garnet skall – helst – vara tvinnat på ett visst sätt, det skall nystas så att man får två ändar på samma nystan och inte trasslar sig och sticktekniken är förstås inte densamma som vid vanlig stickning. På Hjärpholn blev vi gott ompysslade av värdparet, Malin och Hasse, som dukade upp delikata luncher både på lördagen och söndagen, och på lördag em avslutade vi dagen med gemensam middag. Det var roligt att pröva på tvåändsstickning som jag bara hört talas om tidigare och alldeles särskilt roligt var det, tyckte vi alla, att Hjärpholns pensionat öppnat igen för kurser, mat och övernattnings.

Lycka till önskar vi er!

<http://www.hjarpholnspensionat.se/>
tel 0281-30303

Två nåsspelmän – Täpp Olars Lasse och Täpp Anders

När man bläddrar i gamla uppteckningar från Nås förvånas man över hur rik bygden varit på spelmän. Namnen är många och så gott som varje del av socknen är representerad – från Utankyrka till Närsen, från Malmsta till Korpilamb. Men det är få vi vet något om, vad de arbetade med, eller hur de såg ut. Det var därför något av en liten sensation när det i Tony Tysks gömmor dök upp ett par bilder på en gammal spelman i sliten skinnrock. Bilderna kommer troligen från Tonys farbror Gunnar Tysk som var fotograf.

I samband med Tobaksspinnarstämman invigningskonsert på Bygdegården i somras visade jag upp dessa bilder. Det var då det märkliga hände. Täpp Kjell som satt långt fram i salen så att fotografiet föreställde en släkting till honom. Hemma hos sig hade han en bild på sin morfar som var väldigt lik spelmannen i skinnrock. Efter lite nystande kom vi fram till att fotot jag hade föreställde Kjells morfars far. Och med ens föll ett par pusselbitar på plats. Mitt foto visade sig med stor sannolikhet föreställa inte mindre än Täpp Olas Lasse eller Täpp Lars Olsson som det står i kyrkböckerna. Han föddes 1830 på Kvarnnäset, gifte sig 1857 med Anna Andersdotter från Heden och dog 1921 – av "ålderdom". När Karl Sporr besökte Nås 1918-1922 tecknade han ner fyra melodier som enligt upphovsmännen var efter Täpp Olas Lasse, bl a den kända vispolskan "Först till snickaren, sen till smeden." De finns alla publicerade i Forsslunds *Med Dalälven från källorna till havet*. Nu hade vi alltså fått ett ansikte på en av de stora 1800-talsspelmännen från Nås!

Men historien slutar inte där. När Paul Bäckström på 1970-talet gav ut sitt stora samlingsverk *Låtar från Dalarna* fanns i supplementet en ålderdomlig brudmarsch efter Täpp Anders Larsson. Det var Anders Rosén från Yttermalung som tecknat ned den. Han hade hittat låten på en vaxrulleinspelning som förvarades på ULMA i Uppsala. På samma rulle fanns ytterligare en marsch som Täpp Anders lärt av sin far. Denna marsch var en vacker och originell variant av Sjömansvisa från Skattungbyn. Även denna låt börjar nu sprida sig bland spelmännen. Joel Bremer, en återkommande gäst på Tobaksspinnarstämman, har t ex lärt ut den på våra kurser här i Nås. Båda dessa uppteckningar har vi fått tillåtelse av Anders Rosén att återge här i *Nåsvargen*.

Täpp Anders Larsson föddes 1863 i Kvarnnäset men flyttade till Skansbacken där han 1889 gifte sig med Karin Persdotter. Han överlevde sin hustru med nio år och dog 1953 – liksom sin far av "ålderdom". Tack vare Täpp Kjell har också denne förmedlare av den folkliga musiken från Nås fått ett ansikte och räddats ur glömskan!

Niklas Näsander

Täpp Anders

Täpp Olars Lasse

Brudmarsch från Näs
 som låg i en efter sin far som var
 här i en spelmans

not. för
 A-bas

Gammal brudmarsch från Näs

efter Tapp Anders

* snarare
 ** Här skyndas på litet med stråken. Foten stampar ändå lika jämt och stadigt.
 *** bör skrivas
 Uppt. och rekonstruktion av Anders Rosén

Hembygdsföreningen Lindesnäs Gemenskap

I fjol var det 30 år sedan Lindesnäs bruksmuseum grundades av Henry Mattsson och Hilka Alm och Naturstigen invigdes. De visar brukets historia och hur människorna levde och arbetade i bygden. Detta uppmärksammades av den nybildade Hembygdsföreningen *Lindsnäs Gemenskap* – ett antal eldsjälar som vill lyfta fram Lindesnäs historia och göra bygden känd och sevärdheterna tillgängliga, ”Det finns ju ändå en hel del att se och göra i Lindesnäs: **Museet, ruinen, campingen, slalombacken, herrgården, bageriet, krukmakeriet, naturstigen...**” säger en av styrelsemedlemmarna. Hembygdsföreningen *Lindsnäs Gemenskap* har en egen hemsida, och sommarprogrammet är innehållsrikt:

<http://lindsnasherrgard.se/museuminfo.html>

Nås Hembygdsförening gratulerar den nyblivna hembygdssföreningen och lindsnäsborna och ser fram emot många spännande begivenheter i ”socknas” södra del!

Ingela Per mats, Berit Halvarsson, Birgitta Norman, Lennart Olsson, Kerstin Söderman från hembygdssföreningen.

Några pojkar från Skansbacken åkte till Klackbua för att fiska med nät som de hade med sig. I packningen ingick även lite starkvaror. När de kom fram slängde de näten i en skrubbe med orden: ”hä e händuare tä si ôm dôm dannä. Vi få i alla fall int nô.

En berömd sångerska var på turné och Ordenshuset i Nås var fullsatt. Hon var hårt sminkad. Efter konserten kom en granne fram till Holpers Erik och sa: Såg du? Ho såg ut sôm e nygrädda siktka i ansiktä.

Spel Olle var på Hjärpholn och skulle sälja kycklingar till Hagmans. De tyckte att kycklingarna så ut att vara gamla: ”Men Olle, är det verkligen kycklingar?” – ”Hä a då viri,” sa Olle.

Här kommer sista delen av innehållsförteckningen till Nåsvargen från 1994 till juni numret 2014. Riktigt allt är inte med, men det mesta. Om du vill köpa gamla nummer av *Nåsvargen* så kontaktar du Pej (se sid 2).

2011 1	14	Tvillingdop	red	-
2011 1	14	Myggfällor säljes -Mitsjöbo Lars	red	-
1999 2	15	Fotboll 1934 -35	Sjö Anna	Fotboll 1934 -35
2003 2	24		Grönb Gunnar	pojklag fotboll 1945
1994 1	6-7	När hästen skenade efter generalrepet på I-spelen	Gästgivar Erik	-
1994 2	10	Från urpremiären på Ingmarsspelen	Margit Israels	Ingmarsspelen
1994 1	21	Schack i Nås	Åke Nåsander	-
2012 1	3	Ur:Tidning för Fahlu län o stad 1859 (lekar)	Nall Lasse	-
Musik				
1996 1	1	Gammal vals från Nås --ur Möckelind Erik Larssons	red	noter
1997 2	23	Musikkapellet Lyrans långfärd		Lyrans
2001 1	3	Nåspojkarna 1941	red	Nåspojkarna 1941
2005 2	21	bild	-	Nårsjö blåsorkester 1910
2013 1	20 21	Folkmusik från Nås	Niklas Nåsander	
2014 1	3	Ett Malmling-dragspel och mitt musikintresse	Bengt Ehnström	Jont Erik m Malmlingdragspelet
2004 2	15	Återupptagen tradition --stjärngossar 1998	red	Stjärngossar 1998 --noter
1995 2	11	Lämlar	Gästgivar Erik	-
2011 1	26	Nås Limousine	red	Nås Limousine
2012 2	13	Besök från utvandr museet Holland	red	bild
2002 1	17	bild- Nås kommun		Nås sista kommunalfullm sammantr dec 1970
2001 1	2	Hjälp oss att återskapa nåsbarnens koltar!	Margareta Jonth	bilder på barn i kolt-
2010 1	18	Har nåsdräkten använts i obruten tradition?	Margareta Jonth	bild på nåspar
2012 2	15	Utställning: 184 nåskjolar	I Larsson	2 bilder
Nåshistorier				
2006 2	11	Historier från Matses Axel o Bertil Hemming	red	-
2008 1	14	Två roliga historier från förr	Gästgivar Birgit	-
2009 2	5	När skönheten kom till byn	Sjö Anna	-
2011 2	12	En björnhistoria	Sjö Anna/Sjö Lars	-
1994 2	21	Nugos per historier	Einar Hemming	-
1995 1	20 21	Stig Lindahl historier	Stig Lindahl	-
1996 1	7	Nåshistorier	Sjö Anna	-
2001 1	5	Nåshistorier	Sjö Anna	-
2001 1	27	Några motorhistorier	Rälg Pär	-
2004 1	16	Nåshistorier	Einar Hemming	-
2010 2	18	Lite sägner o berättelser	Dagny Olsson	-
2011 2	28	bild	Gösta Tysk	Fiskgjusbo vid Simas Rönning ca 1960
1998 1	19	Brökekahälla	Gummas Ingmar	-
2000 2	22	Ur Storstens Karins minnen	red	t
2011 2	19	Då jag fick följa min far och mor	Möckelind E Larsson	-
Poesi				
1999 1	21	I Ribackors röda gränd --	Nåsvargen 1946 Utby Olle	
2000 1	20	Håvberg (1918)	Anna-Britta Karlsson	-
2003 1	9	Sjö nostalgi	Sjö Anna	Sjögården 1930
2003 2	14	Sång no 1 Min sång	Fäktar Lars	
2004 2	11	Eftertankar mm	Sjö Anna	-
2007 2	21	Julminnen	Magnuses A Emretsson	-
2009 2	25	Mjölharens monolog	red	-
2010 2	26	Gucku Olov, Nugos Anders kärlekssaga	Axel Karlsson	-
2010 2	27	Korset i skogen	Axel Karlsson	-
2011 1	19	Nåsvargens visa	Axel Karlsson	-

2011 1	27	Den gamla moraklockan	Majken		-	
2011 2	8	En dikt jag skrev på Frösön, Östersund	Anders Lissjanis		-	
2011 2	25	Tankar kring en gammal rotstälpa	Karl Hansson		-	
2011 2	19	Sjung mig hem	Möckelind E Larsson		-	
2011 2	20	Jag vill sjunga till Dalom	Möckelind E Larsson		-	
2012 1	14	Prästens blommor	M Hansson		-	
2014 1	20	Rosengång	Elisabeth Hemmings			
2011 2	8	Hästbergsvisan	Anders Lissjanis		-	
2011 2	9	Fort älgtidens dagar försvinna...	Anders Lissjanis		-	
2005 2	19	Hembygdsminnen	Erik Larsson			Orr jons fäbodstuga teckning
1999 2	22	jultomtn på järnamål	Lisa Lissjanis		-	
2012 2	28	Julhälsning	red		-	
2012 1	26	Sommarhälsning	red		-	
2008 1	7	Nu vill jag sjunga dig milda sånger	Nils Erik Jons / Linda Olsson			
2010 2	12	Att fästa hjärtat	Skans Torsten Nilsson			-
2010 1	12	Vargloppet på skidor	Nils Erik Jons	sport	-	
2011 2	17	Älgdrevet 2011	red (orientering)			4 bilder Älgdrevet 2011
Nåsmål						
1997 2	4	Julevangeliet på nåsmål	Nall Lasse		-	
1999 2	3	Gullbrands revalja	Hed Gunnar		-	
2002 2	12	Gröt ö tungeljis	Alice Carlsta		-	
2011 2	5	Dialektord m ankn t fäbod	red		-	
2014 1	22	Ord för åkdon, kärror , väderuttryck	Dåpp Inger			
2014 1	21	Getingar, skit och underliga ting - talesätt fr Nås				
2010 2	19	Finnmarksbosättning och vandringar i nutid	Nils Erik Jons			-
2011 2	11	Finnmarksträffar	red		-	
1995 1	14-15	Brev t G W Lyckholm 1897	Mats Matsson		-	
1996 1	3	Från Jerusalem hem till Nås-för att hämta sin brud				prof Linder/R Hedemo
1998 1	23	bild		Hol Katrina kyrkvallen Nås 1958		
Visor						
1995 1	19	Kôm kullör ö pöjkär	red		-	
1995 2	3	Nåsvargens visa	red		-	
1996 1	4	Björnkörset vid Hårdvallsbråten	Axel Karlsson		-	
1996 1	6	Till en spelmans minne --Lars Gullbrand	Axel Karlsson			-
1997 2	3	Fotogenvisan	Robert Blixt			Robert Blixt i luftbevakningen
2005 2	18	Sjung mig hem	Erik Larsson			noter
2009 2	23	Gålfångs kliphuggningen	Axel Karlsson		-	
2010 1	27	Fäbodkullans sång, Hästbergsvisan		Axel Karlsson		
2011 1	11	På Eskilsmossen	red		-	
2011 1	18	Fäbodstugan. Anders o Lisa	red		-	
2011 1	21	Till spelmannen Lars Gullbrands minne	Axel Karlsson			-
2011 1	22	Till en skogens son	Karlhans Axel		-	
2012 2	7	Nåsvargens visa-				vargbild tecknad
2012 1	17	Barndomshemmet (emigrantvisa)			-	-
2014 1	18 19	Närsens holmar	Skött Oskar Larsson			vinterbild, noter
2013 2	5 6 7	I Ribackors röda gränd - text o musik	Karl Erik Erikson			biografi noter
2011 1	11	Jaktvisa från Nås västra Finnmark		Roland Axelsson		
-						
2011 1	12	Luffarvisan, Jälsbergsvisan	Gustav Hübbert			
1995 2	1	Anders Lasses o Karins bröllop 1908	red	Anders Lasses o Karins bröllop 1908 r		
2009 2	17	Glada 60-talet	Kim Aronsson			4 bilder

Nås Hembygdsförening. Som medlem stöder du programverksamheten, Lisskvarngården m.fl. byggnader och inte minst *Nåsvargen*. Medlemsavgiften är 100:- per år och sätts in på plusgiro 679917-5. Glöm inte att skriva avsändare.

Kontaktperson: Marianne Flodin, tel. 0281-30524.

Nås Hembygdsförening har nu en egen hemsida www.nashembygd.se

Nås Hemslöjdsförening driver hemslöjdsbutiken Nickusboa och vävstugan. De ordnar också kurser och arrangerar utställningar. Medlemsavgiften är 100:- kr per år. Anmäl dig till hemslöjdsföreningen antingen i Nickusboa eller maila info@nas.hemslojden.org eller ring 0281-30252.

<http://www.hemslojden.org/forening/nas-hemslojdsforening/>

Nås Bygdegårdsförening. Som medlem bidrar du till att Bygdegården (Gamla skolan) finns kvar för föreningar, utställningar, bibliotek mm. Avgiften är 100:- per familj och år. Pensionärer 50:-. Insättes på plusgiro 170575-5.

Kontaktperson om du vill hyra lokal är Veronica Andersson, tel. 0281-30177.

Föreningen Ingmarsspelen. Bli medlem och gå två personer för priset av en på valfri föreställning. Vill du bli medlem betalar du in 100 kronor på Bankgiro: 5976-5214. Skriv ditt namn, adress och medlemsavgift 2015.

<http://www.ingmarsspelen.se/>

Nås Sockenförening. Föreningen driver *Nås camping och stugor* vid Storänget och *Stugor på Finnmarken* för uthyrning vid Rösjön, sjön Flaten och Långsjön. Ingen medlemsavgift. Kontaktpersoner: Thomas Bajer, tel. 0702019227 eller Bajer Curt, tel. 0281-595030

<http://nas.se/bo.html>

Förskolan Varglyan har barnbibliotek där alla är välkomna att låna. Det går också bra att lämna tillbaka böcker som lånats på biblioteken i Järna eller Vansbro.

Bastun i Nås är öppen alla fredagar kl 1630-1930. Ta med egen handduk. Bastun finns i Idrottshallen.

*

En kantor diskuterade psalmer till en begravning, och han undrade om änkan hade några förslag. Ja, sa hon, han dog lite för tidigt och han hade haft ett jobbigt liv. Jag kommer inte på hur psalmen börjar, men det står ”en liten tid vi levat här med mycket möda och stort besvär.” Den tycker jag skulle passa bra.

Väderuttryck

lâishiling – en plötslig kall vind om våren med lite snö i.

Vi finns på Bygdegården

Öppettider

Tisdag: 15.00 – 18.00

Torsdag: 10.00 – 13.00

Fredag: 10.00 – 13.00

Telefon: 072-5895657

nas.servicepunkt@gmail.com

Nås servicepunkt hjälper bl. a. till med kontakter med myndigheter, bankärenden, ärenden på Internet, lokal turistinformation och mycket mer.

Här finns också offentliga datorer till din hjälp.

Bokutlåningen är öppen på Bygdegården på tisdagar kl. 16-18..

ÖPPET I SOMMAR

Fr o m midsommarveckan och till den 8 augusti har vi

öppet:

må-fre 14-18, lö 10-14

Därefter är det öppet på onsdagar em och lördagar som vanligt.

Vi tar emot hela nåsdräkter eller delar till försäljning. Vävstugan är öppen året om.

Sommarprogram

Nås Hembygdsförening, Nås Hemslöjdsförening, Tobaksspinnarstämman, Ingmarsspelen

7/6 Försommar vid Sveds Annas fäbod i **Vinberget**. Musik och sång av inbjuden artist **kl 15**.

Ev. tipspromenad. Servering av kolbullar, kaffe och dricka.

20/6 Midsommar på **Lisskvarngården**. Kl 15.00. Nåsspelmännen, majstångsresning, dans och lekar för barnen. Underhållning. Servering

26/6–29/6 Tobaksspinnarstämman. Se

http://www.tobaksspinnarstamman.se/Tobaksspinnarstamman_2015/Hem.html

26/6–1/7 Ingmarsspelen. För tider och biljetter se lokal press eller <http://www.ingmarsspelen.se/>.

26/6–1/7 Bröllop, fest och vardag. Nåsträkten i Nås och Jerusalem på 1890-talet. Nås Bygdegård.

26/6–1/7 American Colony Photographers 1896–1946. Nåspojkar blev framstående dokumentärfotografer i Jerusalem. Fotoutställning i Nås Bygdegård.

27/6 Invigning av utställningarna och Tobaksspinnarstämman. Välkomstkonsert med bröllops- och festmusik från Nås med omnejd. Kl 13.00–14.15. Nås Bygdegård.

28/6 Folkmusikkonsert i Nås kyrka kl 18. Arr. Tobaksspinnarstämman.

30/6 Ingmarsspelskonsert i Nås kyrka **kl. 20.00**.

3/7 Berättarkväll i Slogboden vid Äskan, Lindesnäs, kl 19. Kaffe med bröd, enbärdricka. Ev. samåkning från Medborgarhuset kl 18.30.

11/7 Göromålsdag på Lisskvarngården kl 12 – 16. Diverse hantverk såsom linberedning visas. Från kl 13 serveras glödstekt sill, potatis, tunnbröd, dricka, korv, kaffe med dopp

1/8 Slätterdag på Lisskvarngården kl 15. Vandring med Bengt Ehnström, slätter med hästar, höhässjning. Servering. Ta gärna med lie och räfsa..

5/8 Allsångskväll på Lisskvarngården kl 18.30 med Östen Lissjanis. Inomhus vid regn. Servering.

6/8 Natt vid Näsen kl 22–. En kväll ägnad fäbodarnas musik. Arr. Tobaksspinnarstämman.

Eventuellt under hösten, kolning vid Gräsberget. Annonseras senare.

Lisskvarngården visas efter överenskommelse per tel 20 juni – 3 aug, säkrast lör–sön 14-18, för enskilda personer såväl som större sällskap, alla välkomna; tel 0281-30148 eller 070-3313459

Evenemangen kungörs på anslagstavlor i Nås med omnejd och annonseras i lokalbladet.

Hembygdsföreningen Lindesnäs Gemenskap har ett omfattande sommarprogram på sin hemsida <http://www.lindesnasherrgard.se/museum.html>

Se även www.nashembygd.se